

GRAD ZAGREB

GRADSKI URED ZA ZDRAVSTVO I BRANITELJE

**UZROCI SMRTI HRVATSKIH
BRANITELJA GRADA ZAGREBA**

OD 2006. DO 2011.

Zagreb, 2013.

Silvije Strahimir Kranjčević

Moj dom

Ja domovinu imam; tek u srcu je nosim,
I brda joj i dol;
Gdje raj da ovaj prostrem, uzalud svijet prosim,
I... gutam svoju bol!

I sve što po njoj gazi, po mojem srcu pleše,
Njen rug je i moj rug;
Mom otkinuše biću sve njojzi što uzeše,
I ne vraćaju dug.

Ja nosim boštvo ovo - ko zapis čudotvorni,
Ko žića zadnji dah;
I da mi ono pane pod nokat sverazorni,
Ja past ću utoma.

Ah, ništa više nemam; to sve je što sam spaso,
A spasoh u tom sve,
U čemu vijek mi negda vas srećan sve je glasoh
Kroz čarne, mlade sne!

Kroz požar, koji suklja da oprži mi krila,
Ja obraz pronijeh njen;
Na svojem srcu grijem već klonula joj bila
I ljubim njenu sjen.

I kralje iznijeh njene i velike joj bane,
Svih pradjedova prah,

Nepogažene gore i šaren-dulistane
I morske vile dah.

... Ja domovinu imam; tek u grud sam je skrio
I bježat moram svijet;
U vijencu mojih sanja već sve je pogazio,
Al' ovaj nije cvijet.

On vreba, vreba, vreba... a ja je grlim mûkom
Na javi i u snu,
I preplašen se trzam i skrbno pipam rukom:
O, je li jošte tu?!

Slobode koji nema taj o slobodi sanja,
Ah, ponajljepši san;
I moja žedna duša tim sankom joj se klanja
I pozdravlja joj dan.

U osamničkom kutu ja slušam trubu njenu
I krunidbeni pir,
I jedro gdje joj bojno nad šumnu strmi pjenu
U pola mora šir!

Sve cvjetno kopno ovo i veliko joj more
Posvećuje mi grud;
Ko zvijezda sam na kojoj tek njeni dusi zbore,
I... lutam kojekud.

Te kad mi jednom s dušom po svemiru se krene,
Zaorit ću ko grom:
O, gledajte ju divnu, vi zvijezde udivljene,
To moj je, moj je dom!

Nakladnik:
Grada Zagreb
Gradski ured za zdravstvo i branitelje

UREDNIŠTVO:
Dr. Zvonimir Vuletić
Prof. Allen Bartoš
Vesna Helfrih
Vlasta Ivčević
Suzana Havelka-Noršić
Snježana Zdjelar
Marijana Raguž

Lektor:
Oblikovanje, priprema i tisak

SURADNICI:
Savjetovalište za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata
Braniteljske zadruge Danica Zagreb
Udruga za šport i rekreaciju „Veteran 91“

Naklada: 1000 komada

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice pod brojem

ISBN

PREDGOVOR ZA KNJIGU „UZROCI SMRTI HRVATSKIH BRANITELJA 15 GODINA POSLIJE“

*Autor: Allen Bartoš
Zagreb, 2012.*

„Tko se brine za dečke koji su svoj život izložili pogibalji i danas nose teške ožiljke rata? Izmoreni i zaboravljeni ti ljudi leže po raznim institucijama, skriveni od očiju javnosti. A prije negoli je rat završio bili su to naši hrabri dečki u rovovima, naši heroji. Kakvo li oni imaju danas znanje o civilnom životu? Nikakvo.

*Philip Gibbs, 1920.
1987. - 1962.,
engleski ratni veteran i
engleski žurnalist i publicist*

Ovaj citat izrečen je prije više od 80 godina na jednom od skupova Američkih ratnih veterana I. svjetskog rata. Štoviše, još je epski pjesnik Homer već prije 27 stoljeća u svojem klasičnom dijelu, „Ilijadi“ opisao slične poteškoće koje su dočekale grčke vojnike po povratku iz Trojanskog rata.

Prema riječima Willarda Wallera, resocijalizacija ratnih veterana u civilno društvo sastoji od se ponovnog uključivanja ovih ljudi u socijalno-komunikacijske tijekove, njihovog socio-ekonomskog napretka, te vezivanja za obitelj i ostale društvene grupe. Ostatak zajednice koji nije sudjelovao u ratu treba ratnom veteranu omogućiti uvjete u kojima će, po povratku s bojišta ratni veteran ostvariti maksimum svojih radnih i intelektualnih potencijala.

Ratni su veterani gotovo uvijek u zaostatku spram onih ljudi koji u ratu nisu sudjelovali. Njihovo ponašanje i stavovi uvelike odudaraju od normi civilnog društva, a boravak na fronti izbacio ih je iz ekonomske trke za boljim materijalnim statusom. Veliki dio ratnih veterana nažalost se vraća kući bolestan, ranjen ili kao invalidi što predstavlja dodatnu poteškoću njihovu uklapanju u civilno društvo. Također nije mali broj onih ratnih veterana koji se vraćaju naizgled zdravi, ali u sebi nose teške, duševne ožiljke ratnih strahota. Možda je to najbolje izrazio Lorenz von Stain u svojim riječima: „pobjeda u ratu predstavlja najveći pothvat nekog naroda, ali i u isto vrijeme ona nikada ne može ratnome veteranu koji u sebi stalno nosi breme ratnih sjećanja vratiti ono što je rat od njega nepovratno uzeo.“

Kao jedan od najsloženijih društvenih procesa svaki rat, pa tako i Domovinski, mijenja odnosno stvara nove odnose među društvenim skupinama, te stavove pojedinca prema društvu kao cjelini. Kako se Domovinski rat sa svim svojim posebnostima (njegov obrambeni karakter, socio-političke okolnosti i razmjeri velikosrpske agresije, te prethodne demokratske promjene) duboko utkao u svijest cijeloga hrvatskog naroda (posebice u onih koji su u njemu direktno sudjelovali), za buduću je razvoj hrvatskoga društva od iznimne važnosti koji će položaj i status u njemu imati veterani Domovinskog rata.

Još od antičkih vremena poznata je činjenica da su tijelo i duh dva međusobno povezana entiteta koje možemo sagledavati isključivo holistički, tj. kao jednu cjelinu.

U posljednjih petnaestak godina proveden je niz studija koje ukazuju na pozitivan doprinos primijenjenih kinezioloških aktivnosti, odnosno bavljenja športom i športskom rekreacijom u poboljšanju kliničke slike u bolesnika koji pate od simptoma izraženoga stresa.

Griest J. i suradnici sa sveučilišta u Wisconsinu proveli su studiju u kojoj su usporedili učinke aktivnoga bavljenja atletikom s dvije konvencionalne psihoterapijske metode kod depresivnih studenata. Pokazalo se da kontinuirano bavljenje atletikom ima gotovo iste pozitivne učinke kao i psihoterapijske metode.

Wesley S. i suradnici sa sveučilišta u Nebraski uočili su znatno manju prevalenciju simptoma stresa i depresije u grupi od petnaest korisnika programa nakon dvadeset jednog mjeseca programiranoga bavljenja sportom, negoli u kontrolnoj grupi koja nije bila podvrgnuta nikakvog terapiji.

Berger B. G., Owen D. R. i suradnici došli su do saznanja kako su u populaciji aktivnih sportaša agresivnost i razdražljivost u znatno manjoj mjeri izraženi negoli u općoj populaciji.

Johnsgard K. W. i suradnici istraživali su učinak dvanaestotjednoga programiranoga športskog programa na samopouzdanje i opće psihofizičko stanje specifičnih stresu izloženih populacija. Rezultati ove studije jasno su pokazali kako osmišljeni programi sportske rekreacije značajno doprinose samopouzdanju i boljitku osoba podložnih stresu.

Dustman R. E i suradnici proveli su istraživanje u Veteranskom Medicinskom Centru u Salt Lake Cityu na populaciji od 188 veterana Vijetnamskog rata, kako bi ukazali na moguće poboljšanje kognitivnih funkcija kroz aktivno bavljenje sportom u psihički oboljelih veterana. Po završetku pedeset tjednoga programa športske rekreacije nedvojbeno je dokazano da su ratni veterani koji su sudjelovali u programu značajno napredovali po svim parametrima kognitivnoga funkcioniranja naspram kontrolne grupe.

Postoji niz istraživanja, sprovedenih u Sjedinjenim Američkim Državama i Izraelu, koja su ukazala na pozitivan učinak tjelesnoga vježbanja na osobe s traumatskim oštećenjima nakon ratovanja bila ona tjelesna ili psihička.

Po završetku Domovinskoga rata neočekivano veliki broj njegovih sudionika vratio se svojim kućama s vrlo izraženim problemima prilagodbe, odnosno psihološkim poteškoćama uzrokovanih borbenim stresom.

Najučestalija poteškoća ove vrste je posttraumatski stresni poremećaj, oboljenje koje se javlja u slučajevima izloženosti ekstremnim traumatskim situacijama.

Po nozeološkoj* klasifikaciji ovaj poremećaj promatra se s više gledišta (intruzija, izbjegavanje, povišena pobuđenost), a može se pojaviti od šest mjeseci pa sve do nekoliko desetljeća nakon izloženosti primarnom stresu. Treba napomenuti kako ovaj poremećaj predstavlja ozbiljnu smetnju u svakodnevnom psihosocijalnom funkcioniranju oboljele osobe, a sve češće se uočava i „trans-generacijski učinak“ posttraumatskoga stresnoga poremećaja kod kojega su žrtve najčešće djeca, ali i žene iz obitelji oboljeloga. Područje kineziološke rekreacije istražuje mogućnosti primjene i oblikovanja programa vježbanja i aktivnosti namijenjen osobama oštećenoga zdravlja kako tjelesnoga tako i psihičkoga.

Zbog toga, mogućnosti preventivne i terapijske psihološke pomoći i ulogu kinezioloških aktivnosti kod javljanja osjećaja „nemira“ ne smijemo sagledavati odvojeno jer ratni stres popraćen svakodnevnim stresom pospješuje razvoj mnogih psihosomatskih bolesti koje onda mogu uzrokovati i one najteže, kao što su karcinom, infarkt i moždani udar.

Upravo u ovoj knjizi dokazano je na temelju istraživanja da je najveći uzrok smrtnosti hrvatskih branitelja karcinom koji možemo vrlo lako povezati s dugotrajnim stresom kojim su izloženi hrvatski branitelji.

Udruga za šport i rekreaciju „Veteran '91.“ udruga je s dugogodišnjim iskustvom u svom radu, a naša je primarna zadaća okupljanje ratnih veterana i članova njihovih obitelji te pravilnim i programiranim radom mijenjati društvene utjecaje kao što su depresija, osamljenost, loša socijalna sredina, neimaština, porodični konflikti, a poglavito društvena nebriga. Upravo ovdje kao i u svim drugim udrugama koje su proistekle iz Domovinskog rata nastoji im se pružiti toliko potrebna društvena podrška kao što je osjećaj ljubavi, bliskosti i prijateljstva iz koje pojedinac crpi potporu u trenucima svojim najdubljih emotivnih kriza.

Zašto smo napisali ovu knjigu?

Ovu knjigu posvetili smo našim poginulim i umrlim hrvatskim braniteljima, ali i svima onima koji nažalost i danas teško pate ili su teško bolesni nakon groznoga rata koji je zadesio Hrvatsku i koji se je vodio protiv Hrvatske. Ratni veterani nakon završetka Domovinskog rata često su osamljeni, a želja za nekim bliskim velika je, ali nažalost u mnogo situacija ostaje i često neispunjenom željom. Za većinu od nas ovaj rat bio je i ostao prvenstveno jedno veliko iznenađenje koje nitko nije očekivao, stoga su i emocionalne posljedice teže i dublje.

Ovaj rat iznenađenje je prvenstveno zbog toga jer smo sami sebi dugo negirali mogućnost njegovog izbijanja usprkos brojnim indicijama koje su najavljivale ovaj rat, ali koje nisu mogle predvidjeti i njegovu strašnu brutalnost. Ukratko mogli bismo reći da nismo vjerovali svojim osjetilima, a u vrijeme rata često smo si postavljali pitanja zašto su to učinili ili zašto su tako postupili?

I zato je ova knjiga i dio naše borbe za istinu o nama i našem nametnutom ratu.

Svjedočanstva naših ratnih veterana, ali i tuga i bol za našim poginulim i umrlim ratnim prijateljima ostat će kao neophodni memento generacijama koje dolaze. Istinita informacija neophodna jer, nažalost, i danas, toliko godina nakon rata, naši ratni prijatelji u svojim ranjenim dušama osjećaju sve posljedice i svu brutalnost koju su prošli na ratištima, te tako ranjeni, izmučeni i osamljeni nažalost oboljevaju od raznih, a najčešće od najopakijih i neizlječivih bolesti prerano napuštajući svoje obitelji i domovinu koju su stvarali.

Želja nam je da ova knjiga ima i funkciju edukativnoga materijala za sve one koji skrbe o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji kako bi se upoznala, ali i spoznala ranjivost i kratkotrajnost života hrvatskih branitelja.

I na kraju ovo je naš mali, skromni, vjerujemo značajni doprinos i neka posluži svima onima koji žele pomoći hrvatskom branitelju, ali prvenstveno čovjeku koji je svoj život i svoje zdravlje izložio u stvaranje samostalne, suverene i neovisne Hrvatske.

Zahvala

Udruga za šport i rekreaciju „Veteran '91.“ Zahvaljuje Gradskom uredu za zdravstvo i branitelje na nesebičnoj pomoći i potpori koju su pružili prilikom realizacije knjige.

Zahvaljujemo svim suradnicima koji su radili na ovoj knjizi, ali i svim ostalim divnim ljudima i institucijama koje su se skrbile ili skrbe o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji.

UZROCI SMRTI HRVATSKIH BRANITELJA

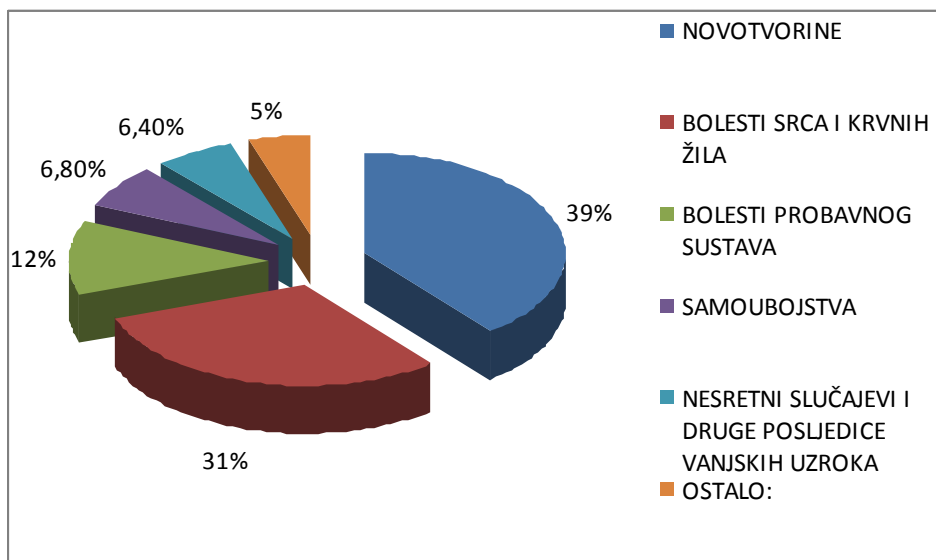
1.2. Uzroci smrti hrvatskih branitelja u razdoblju od 2006. do 2009.

U razdoblju od 2006. do 2009. umrlo je ukupno 780 hrvatskih branitelja, od čega 12 ženskog spola. U istraživanju su obrađena ukupno 424 slučaja smrti hrvatskih branitelja na temelju uvida u medicinsku dokumentaciju koja je bila potpuna ili djelomična.

Tablica br. 1. Uzroci smrti hrvatskih branitelja u razdoblju od 2006. do 2009.

RANG	DIJAGNOZA	BROJ
1	NOVOTVORINE	166
2	BOLESTI SRCA I KRVNIH ŽILA	130
3	BOLESTI PROBAVNOG SUSTAVA	51
4	SAMOUBOJSTVA	29
5	NESRETNI SLUČAJEVI I DRUGE POSLJEDICE VANJSKIH UZROKA	27
6	OSTALO:	21
	upala pluća	2
	sepsa	6
	akutni pankreatitis	4
	temp.nepoznatog podrijetla	1
	akutni abdomen	2
	trovanje	4
	TBC	2
UKUPNO		424

Grafikon br. 1. Udijeli uzroka smrti hrvatskih branitelja u 424 obrađena slučaja u razdoblju od 2006. do 2009.

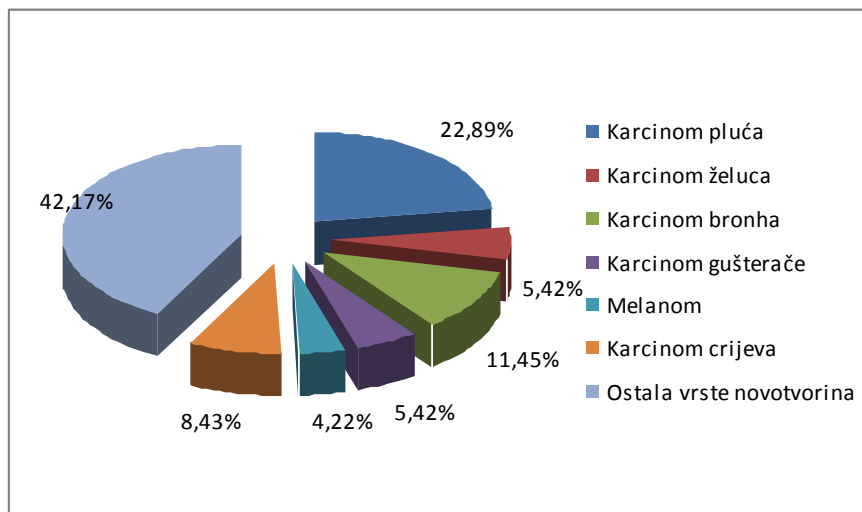

Kao i u 2010., u razdoblju od 2006. do 2009., kao uzrok smrti hrvatskih branitelja u 2010. dominiraju novotvorine i bolesti srca i krvnih žila koji predstavljaju uzrok smrti u 70 posto obrađenih slučajeva. Bolesti probavnog sustava čine 12 posto uzroka smrti, dok su ostali utvrđeni uzroci smrti zastupljeni s udjelom manjim od 10 posto.

Tablica br. 2. Broj umrlih hrvatskih branitelja prema vrstama novotvorina u razdoblju od 2006. do 2009.

R.B.	VRTSA NOVOTVORINE	BROJ UMRLIH
1.	Karcinom pluća	38
2.	Karcinom želuca	9
3.	Karcinom bronha	19
4.	Karcinom gušterače	9
5.	Melanom	7
6.	Karcinom mokraćnog mjehura	5
9.	Karcinom crijeva	14
10.	Karcinom prostate	2
11.	Tumor mozga	5
13.	Karcinom bubrega	3
14.	Karcinom jezika	5
15.	Karcinom dušnika	4
16.	Ostale vrste karcinoma	14
17.	Karcinom penisa	2
18.	Leukemija	7
19.	Karcinom grla	1
20.	Karcinom jetra	6
21.	Sarkom	1
22.	Karcinom mozga	1
23.	Tumor ždrijela	1
24.	Karcinom mandula	1
25.	Karcinom rektuma	1
26.	Karcinom jednjaka	8
27.	Karcinom dišnog sustava	3
UKUPNO		166

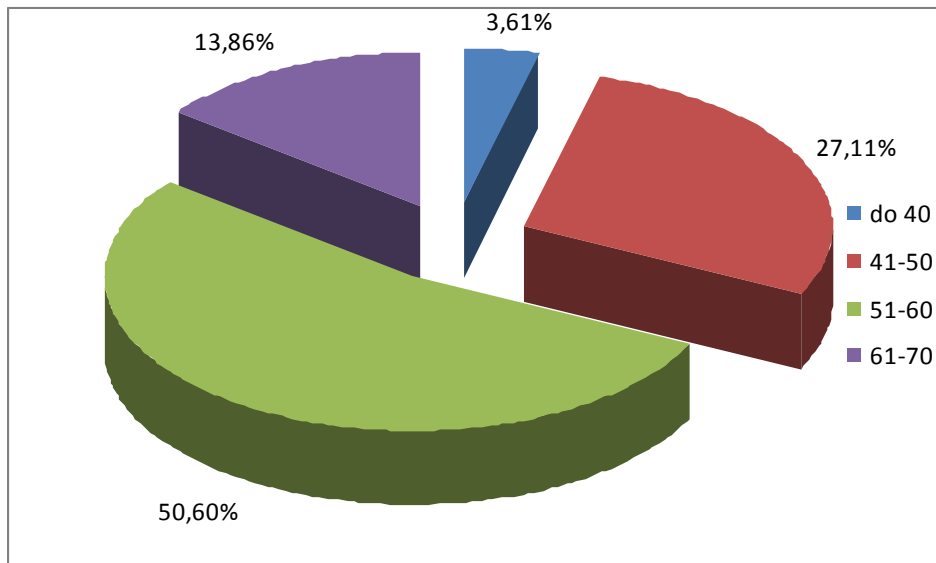
Grafikon br. 2. Udio novotvorina uzroka smrti hrvatskih branitelja u 166 obrađenih slučajeva u razdoblju od 2006. do 2009. po vrsti novotvorine

U razdoblju od 2006. do 2009., preko 20 posto hrvatskih branitelja, umrlih od novotvorina umrlo je od karcinoma pluća koji je nadominantniji uzrok smrti u ovoj kategoriji bolesti. Slijede ga karcinom bronha s udjelom od gotovo 12 posto, dok ostale novotvorine kao uzroci smrti u obrađenih 61 slučajeva sudjeluju s udjelom manjim od 10 posto.

U 2010., u kategoriji hrvatskih branitelja umrlih od novotvorina, udio karcinoma pluća kao uzroka smrti veći je za 10 posto nego u promatranom četverogodišnjem razdoblju.

Grafikon br. 3. Hrvatski branitelji umrli od novotvorina u razdoblju od 2006. do 2009. prema dobnim skupinama

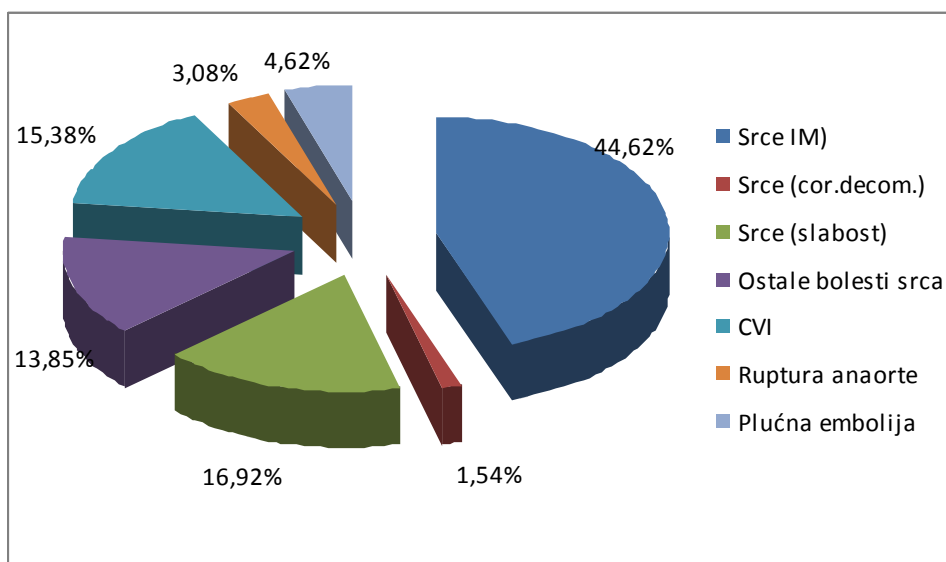
Kao i u 2010., hrvatski branitelji u dobi između 51 i 60 godina života dobna su skupina u kojoj nalazimo najveći udio umrlih od novotvorina.

Tablica br. 3. Hrvatski branitelji umrli od bolesti srca i krvnih žila prema vrstama bolesti srca i krvnih žila i dobnim skupinama u razdoblju od 2006. do 2009.

VRSTA	do 40	41-50	51-60	61-70	71 na više
Srce IM	2	18	23	12	3
Srce(cor.decom.)	0	0	2	0	0
Srce (slabost)	0	8	10	4	0
Ostale bolesti srca	1	9	7	1	
CVI	0	3	10	7	
Ruptura anaorte	0	0	1	3	0
Plućna embolija	1	4	1	0	0
UKUPNO:	4	42	54	27	3

U 424 obrađena slučaja 130 hrvatskih branitelja umrlo je od bolesti srca i krvnih žila.

Grafikon br. 4. Udio bolesti srca i krvnih žila po vrsti bolesti u razdoblju od 2006. do 2009.

Infarkt srca u ovoj je kategoriji uzroka smrti hrvatskih branitelja dominantan uzrok smrti s otprilike jednakim udjelom kao i u 2010., slijedi ga CVI s udjelom od oko 15 posto.

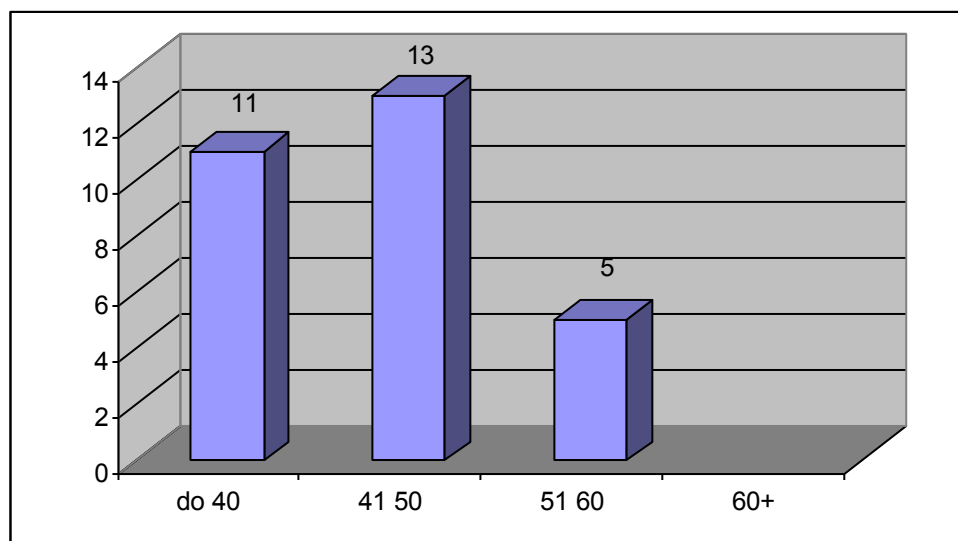
Bolesti probavnog sustava uzrok su smrti 51 hrvatskog branitelja od obrađenih 424 slučaja u razdoblju od 2006. do 2009.

Tablica br. 4. Hrvatski branitelji umrli od bolesti probavnog sustava prema vrstama bolesti i dobnim skupinama u razdoblju od 2006. do 2009.

VRSTA	do 40 godina	41- 50 god.	51- 60 god.	61 -70 god.	71 god. na više
Ciroza jetre	2	15	24	6	
Ruptura variksa jednjaka		1			
Perforacija dvanaesnika	1				
Jetrena alkoholna lezija			1		
Bolest jetre			1		
Ukupno	3	16	26	6	

U 424 obrađena slučaja, u razdoblju od 2006. do 2009., 29 hrvatskih branitelja počinilo je samoubojstvo.

Grafikon br. 5. Hrvatski branitelji koji su počinili samoubojstvo, u razdoblju od 2006. do 2009., prema dobnim skupinama

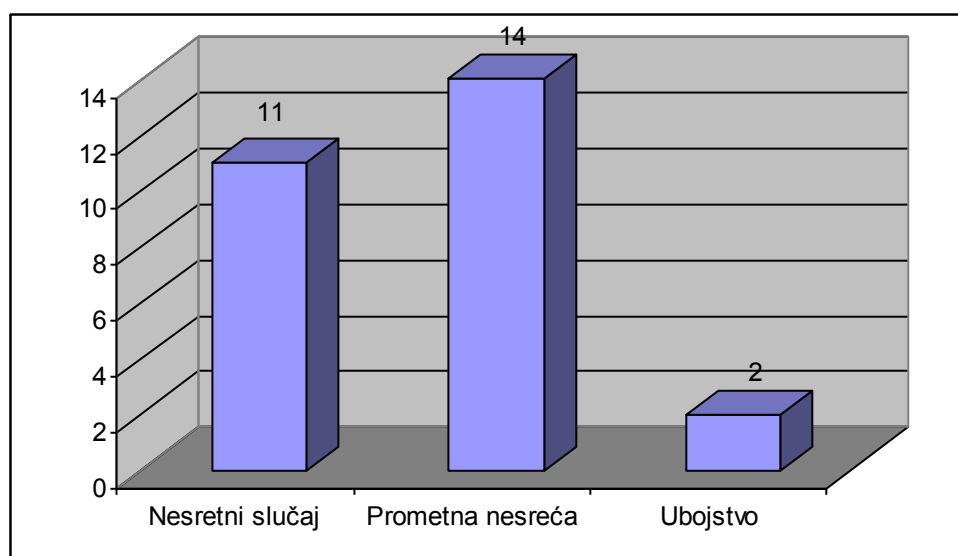

Kao i u 2010., ni u razdoblju od 2006. do 2009., nisu evidentirani hrvatski branitelji stariji od 61 godine kao počinitelji samoubojstva, kao ni hrvatski branitelji ženskog spola.

U obrađenim slučajevima smrti hrvatskih branitelja ženskog spola, također nije evidentiran nijedan slučaj bolesti jetre, dok su dominantni uzroci smrti novotvorine i bolesti srca i krvnih žila.

U razdoblju od 2006. do 2009., u 424 obrađena slučaja 27 hrvatskih branitelja, umrlo je uslijed nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka.

Grafikon br. 6. Nesretni slučajevi i druge posljedice vanjskih uzroka

1.2. Uzroci smrti hrvatskih branitelja u 2010.

U 2010. prema podacima (uzorku) umrlo je ukupno 287 hrvatskih branitelja, od čega pet ženskog spola.

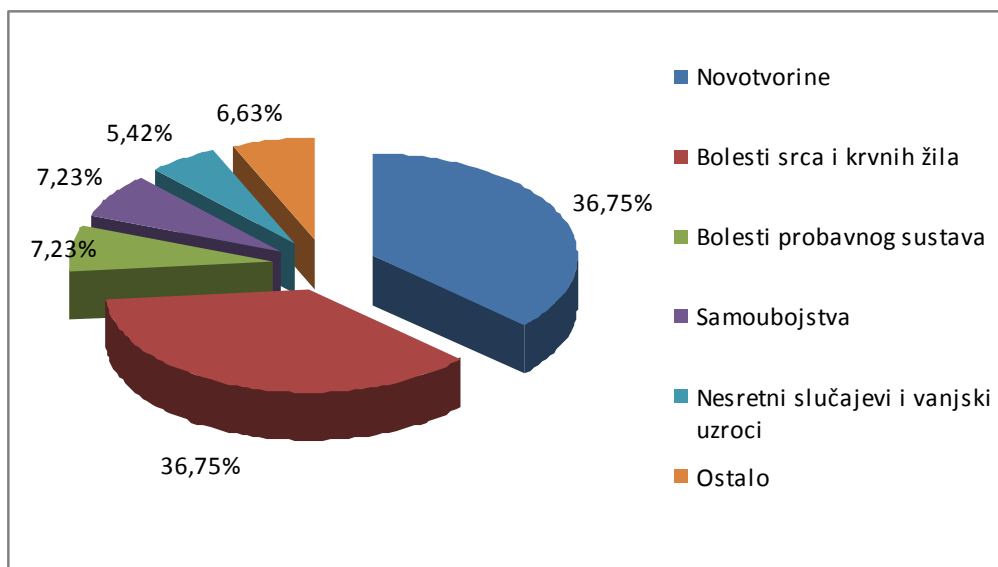
U istraživanju su obrađena ukupno 166 slučaja smrti hrvatskih branitelja na temelju uvida u medicinsku dokumentaciju koja je bila potpuna ili djelomična.

Tablica br. 5. Uzroci smrti hrvatskih branitelja u 2010.

RANG	DIJAGNOZA	BROJ
1	NOVOTVORINE	61
2	BOLESTI SRCA I KRVNIH ŽILA	61
3	BOLESTI PROBAVNOG SUSTAVA	12
4	SAMOUBOJSTVA	12
5	NESRETNI SLUČAJEVI I DRUGE POSLJEDICE VANJSKIH UZROKA	9
6	OSTALO:	11
	upala pluća	4
	sepsa	3
	KOPB	1
	temp.nepoznatog podrijetla	1
	hemorag. šok	1
	kompl, transplata. bubrega	1
UKUPNO		166

Iz tablice br. 5. razvidno je da je u 166 slučajeva najveći broj hrvatskih branitelja umro od posljedica novotvorina i bolesti srca i krvnih žila. Udjeli pojedinih uzroka smrti vidljivi su u sljedećem grafikonu.

Grafikon br. 7. Udjeli uzroka smrti hrvatskih branitelja u 166 obrađenih slučajeva u 2010.

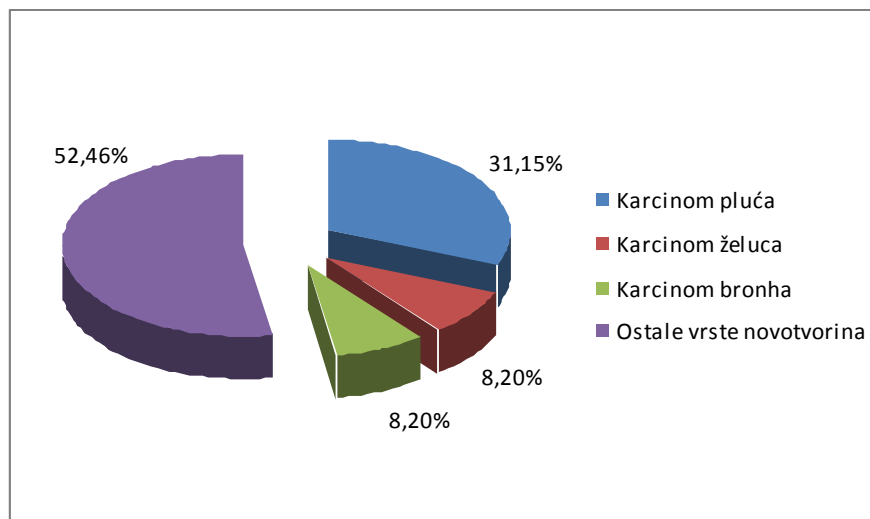
Kako je vidljivo iz grafikona broj 7, kao uzrok smrti hrvatskih branitelja u 2010. dominiraju novotvorine i bolesti srca i krvnih žila koji predstavljaju uzrok smrti u preko 70 posto obrađenih slučajeva, dok su ostali utvrđeni uzroci smrti zastupljeni s udjelom manjim od 10 posto.

Tablica br. 6. Broj umrlih hrvatskih branitelja prema vrstama novotvorina u 2010.

R.B.	VRTSA NOVOTVORINE	BROJ UMRLIH
1.	Karcinom pluća	19
2.	Karcinom želuca	5
3.	Karcinom bronha	5
4.	Karcinom gušterače	3
5.	Melanom	2
6.	Karcinom mokraćnog mjehura	2
7.	Karcinom faringisa	2
8.	LY NON Hodgkin	2
9.	Karcinom debelog crijeva	2
10.	Karcinom prostate	2
11.	Tumor mozga	2
12.	Karcinom crijeva	2
13.	Karcinom bubrega	2
14.	Karcinom jezika	2
15.	Karcinom dušnika	2
16.	Ostale vrste karcinoma	2
17.	Karcinom abdomena	1
18.	Leukemija	1
19.	NHL CNSA	1
20.	Tumor abdomena	1
21.	Karcinom mozga	1
UKUPNO		61

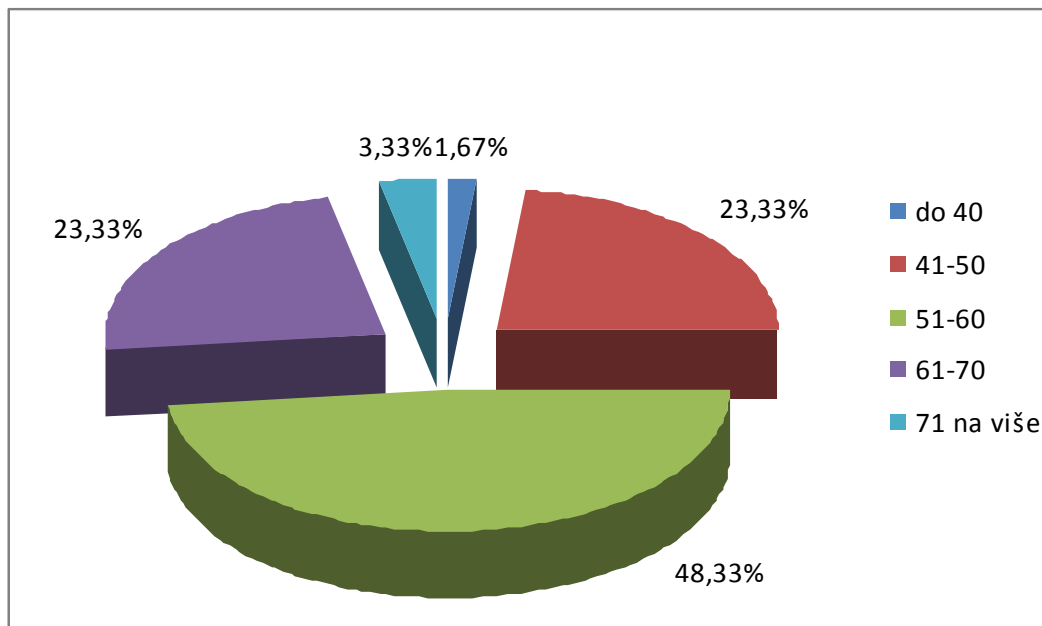
U 2010. od obrađenih 166 slučajeva 61 hrvatski branitelj umro je od posljedica preko 20 vrsta različitih novotvorina.

Grafikon br. 8. Udio novotvorina uzroka smrti hrvatskih branitelja u 2010. prema vrstama novotvorina

Preko 30 posto hrvatskih branitelja umrlih od novotvorina umrlo je od karcinoma pluća koji je nadominantniji uzrok smrti u ovoj kategoriji bolesti. Slijede ga karcinom bronha i karcinom želuca s udjelom od 8,2 posto, dok ostale novotvorine kao uzroci smrti u obrađenih 61 slučajeva sudjeluju s udjelom manjim od pet posto.

Grafikon br. 9. Hrvatski branitelji umrli od novotvorina u 2010. prema dobnim skupinama

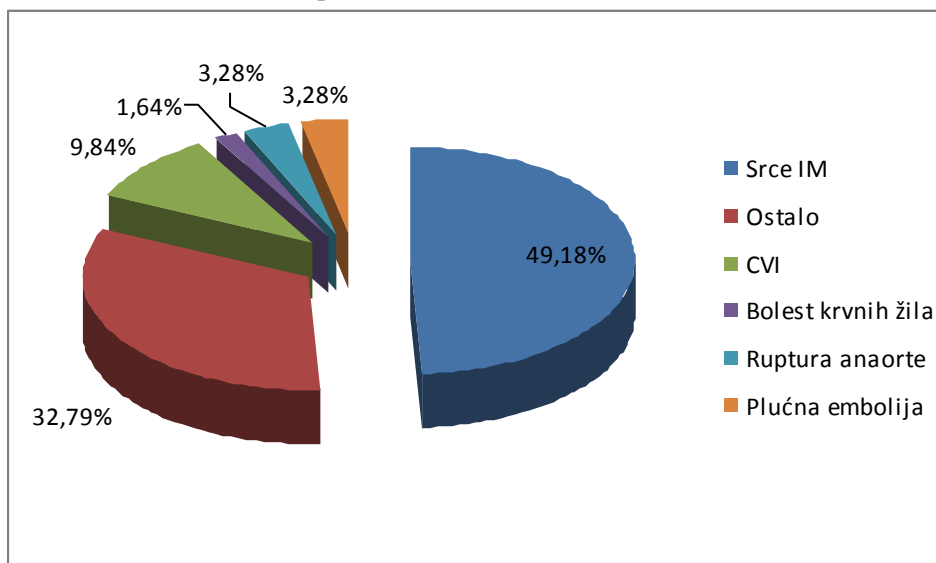

Hrvatski branitelji u dobi između 51 i 60 godina života dobna su skupina u kojoj nalazimo najveći udio umrlih od novotvorina, dok ga sa jednakim udjelima slijede hrvatski branitelji u dobnoj skupini između 41. i 50., te 61. i 70. godina života.

Tablica br. 7. Hrvatski branitelji umrli od bolesti srca i krvnih žila prema vrstama bolesti srca i krvnih žila i dobnim skupinama u 2010.

VRSTA	do 40 godina	41-50 god.	51-60 god.	61-70 god.	71 god. na više
Srce (FV)	0	0	1	0	0
Srce (cor.decom.)	0	0	2	0	0
Srce (kardiomiop)	0	1	0	0	0
Srce (fibroza)	0	0	0	1	0
Srce (slabost)	0	0	2	0	0
Srce IM	0	6	21	3	0
Ostale bolesti srca	0	2	5	3	3
CVI	0	1	3	0	2
B. krvnih žila	0	0	1	0	0
Ruptura anaorte	0	0	2	0	0
Plućna embolija	0	0	2	0	0
UKUPNO:	0	10	39	7	5

Grafikon br. 10. Udio bolesti srca i krvnih žila po vrsti bolesti u 2010.

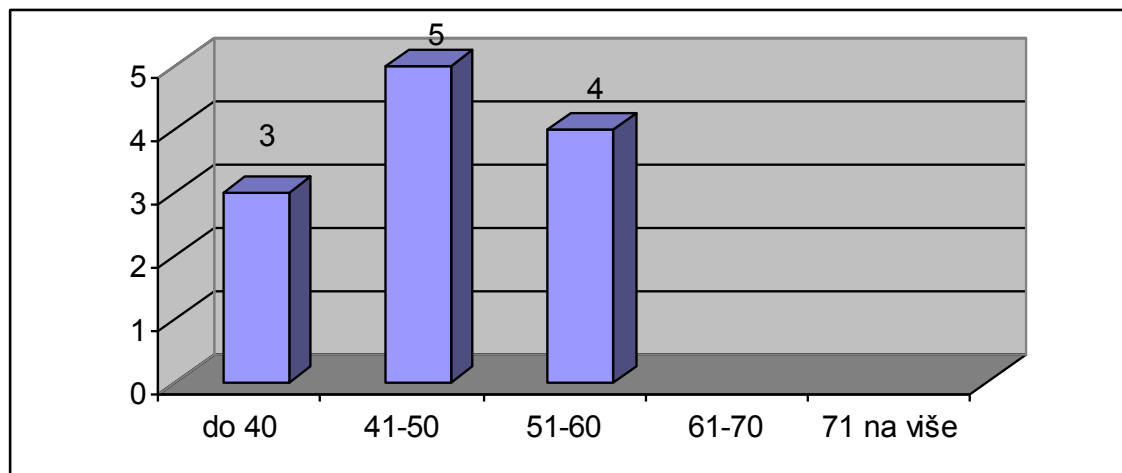
Infarkt srca u ovoj je kategoriji uzroka smrti hrvatskih branitelja dominantan uzrok smrti sa udjelom od gotovo 50 posto u 61 obrađenom slučaju, dok je moždani udar uzrok smrti u gotovo 10 posto obrađenih slučajeva smrti hrvatskih branitelja. Bolesti probavnog sustava uzrok su smrti 12 hrvatskih branitelja od obrađenih 166 slučajeva u 2010.

Tablica br. 8. Hrvatski branitelji umrli od bolesti probavnog sustava u 2010. prema vrstama bolesti i dobnim skupinama.

VRSTA	do 40	41-50	51-60	61-70	71 na više
Bolesti jetre	0	4	5	2	0
Ciroza	0	0	1	0	0
Ukupno	0	4	6	2	0

U 166 obrađenih slučajeva u 2010., 12 hrvatskih branitelja počinilo je samoubojstvo.

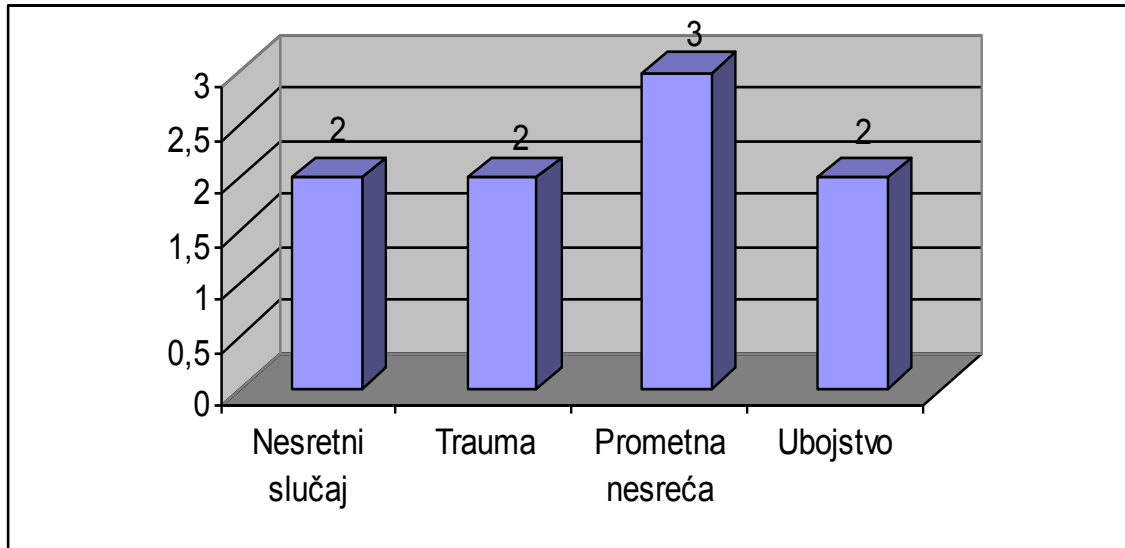
Grafikon br. 11. Hrvatski branitelji koji su počinili samoubojstvo u 2010. prema dobnim skupinama

Iako se radi o malom uzorku od 12 slučajeva samoubojstva hrvatskih branitelja zanimljiva je činjenica da u 2010. branitelji stariji od 61 godinu nisu evidentirani kao počinitelji samoubojstva.

U 2010., u 166 obrađenih slučajeva devet je hrvatskih branitelja umrlo uslijed nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka.

Grafikon br. 12. Nesretni slučajevi i druge posljedice vanjskih uzroka

1.3. USPOREDBA UZROKA SMRTI U GRADU ZAGREBU U RAZDOBLJU OD 2006.-2008. I UZROKA SMRTI HRVATSKIH BRANITELJA OD 2006.-2009.

U razdoblju od 2006. do 2008. u Gradu Zagrebu su umrle 25.392 osobe.

Tablica br. 9. Vodeći uzroci smrti u Gradu Zagrebu

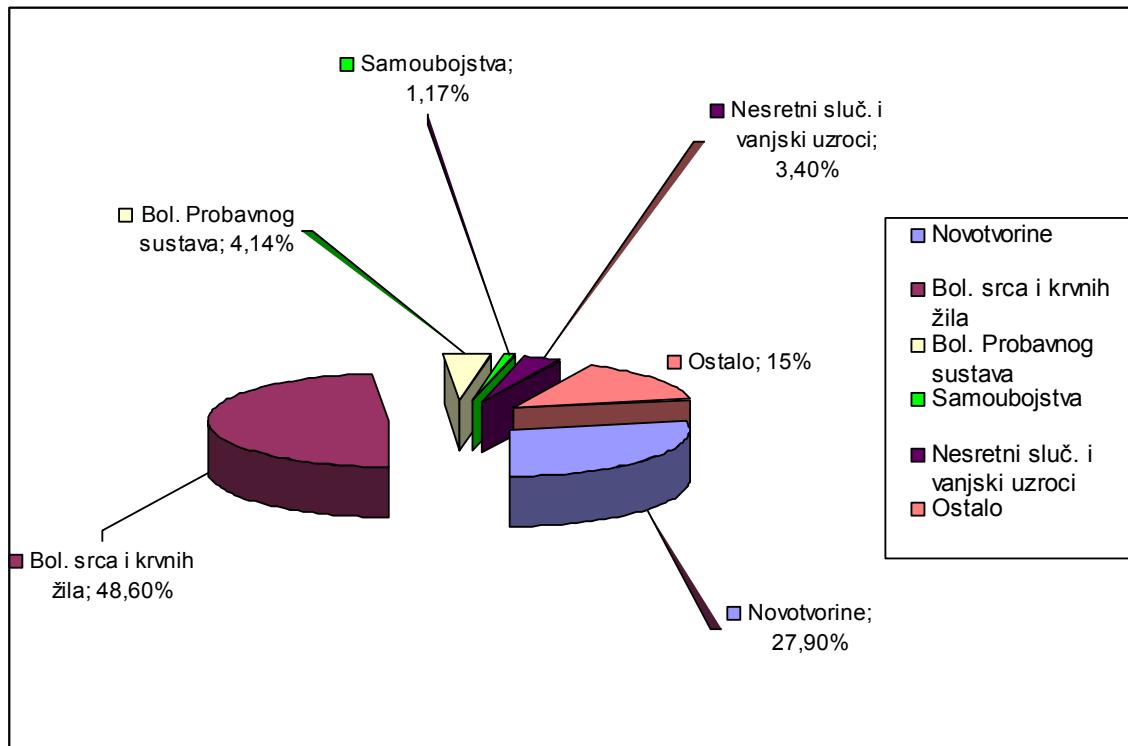
RANG	DIJAGNOZA	BROJ U 2006.	BROJ U 2007.	BROJ U 2008.	UKUPNO 2006.-2008.
1.	NOVOTVORINE	2321	2330	2425	7076
2.	BOLESTI SRCA I KRVNIH ŽILA	4056	4256	4040	12352
3.	BOLESTI PROBAVNOG SUSTAVA	370	351	327	1048
4.	SAMOUBOJSTVA	88	116	94	298
5.	NESRETNI SLUČAJEVI I DRUGE POSLJEDICE VANJSKIH UZROKA	-	281	290	571
6.	OSTALO:	-	1297	1143	2440
	UKUPNO UMRILI	8442	8631	8319	25392

Iz Tablice br. 9. razvidno je da su vodeći uzroci smrti u Gradu Zagrebu u razdoblju od 2006. do 2008. iz skupine cirkulacijskih bolesti 48,6 posto od kojih umire oko polovica ukupno umrlih, a slijede ih novotvorine s udjelom od 27,9%. Bolesti probavnog sustava čine 4,1% uzroka smrti, dok su ostali utvrđeni uzroci smrti zastupljeni s udjelom manjim od 5%.

Tablica br. 10. Uzroci smrti građana Grada Zagreba

Novotvorine	27,9 %
Bol. srca i krvnih žila	48,6 %
Bol. Probavnog sustava	4,14 %
Samoubojstva	1,17 %
Nesretni sluč. i vanjski uzroci	3,4 %
Ostalo	15 %

Grafikon br. 13. Udijeli uzroka smrti u Gradu Zagrebu od 2006. do 2008.

Uspoređujući podatke o uzrocima smrti u Gradu Zagrebu od 2006. do 2008. s podatcima o uzrocima smrti hrvatskih branitelja od 2006. do 2009. dolazimo do bitnih podataka:

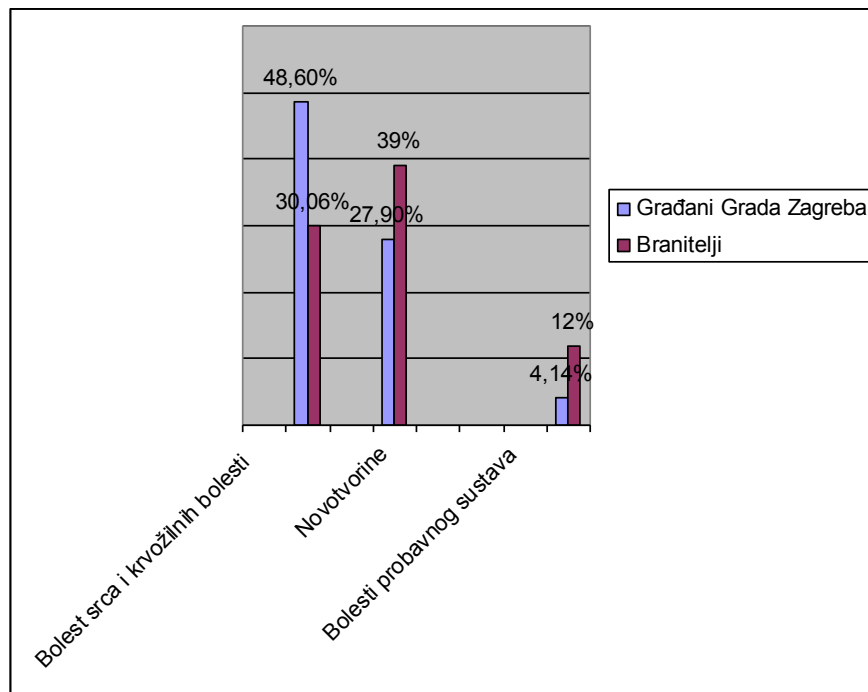
- Bolesti srca i krvnih žila kao uzrok smrti u Gradu Zagrebu zastupljene su s udjelom od 48,6%, dok su kao uzrok smrti hrvatskih branitelja zastupljene s udjelom od 30,6%.
- Novotvorine kao uzrok smrti u Gradu Zagrebu su zastupljene s udjelom od 27,9%, dok su novotvorine kao uzrok smrti hrvatskih branitelja zastupljene s udjelom od 39%.
- Bolesti probavnog sustava kao uzrok smrti u Gradu Zagrebu zastupljene su s udjelom od 4,14%, dok su kao uzrok smrti hrvatskih branitelja zastupljene s udjelom od 12%.

Slijedom iznesenoga, kao zaključak proizlazi da su vodeći uzroci smrti u Gradu Zagrebu od 2006. do 2009. bolesti srca i krvnih žila, a slijede ih novotvorine, dok je uzrok smrti hrvatskih branitelja od 2006. do 2008. obrnut, što znači da su novotvorine vodeći uzrok smrti, a slijede ih bolesti srca i krvnih žila.

Tablica br. 11. Usporedba triju najčešćih uzroka smrti građana i branitelja Grada Zagreba

	Građani Grada Zagreba	Branitelji
Bolest srca i krvožilnih bolesti	48,60%	30,06%
Novotvorine	27,90%	39%
Bolesti probavnog sustava	4,14%	12%

Grafikon br. 14. Usporedba tri najčešća uzroka smrti građana i branitelja Grada Zagreba

Uspoređujući bolesti probavnoga sustava kao uzrok smrti, izvodi se zaključak da su iste kao uzrok smrti hrvatskih branitelja, triput češće zastupljene nego kao uzrok smrti građana grada Zagreba.

Što se tiče vrsta novotvorina koje prevladavaju kao uzrok smrti, podaci za grad Zagreb i oni koji se odnose na smrt hrvatskih branitelja se podudaraju, što znači da su vodeće novotvorine traheje, bronha i pluća, a slijede ih zloćudne novotvorine debelog crijeva.

Postavlja se pitanje medicini i zakonodavcu – zašto dolazi do kontradiktornih i oprečnih stajališta o priznavanju novotvorina kao bolesti koja je u uzročno-posljedičnoj vezi sa sudjelovanjem hrvatskih branitelja u Domovinskom ratu, kada je eminentno da su novotvorine vodeći uzrok smrti hrvatskih branitelja?

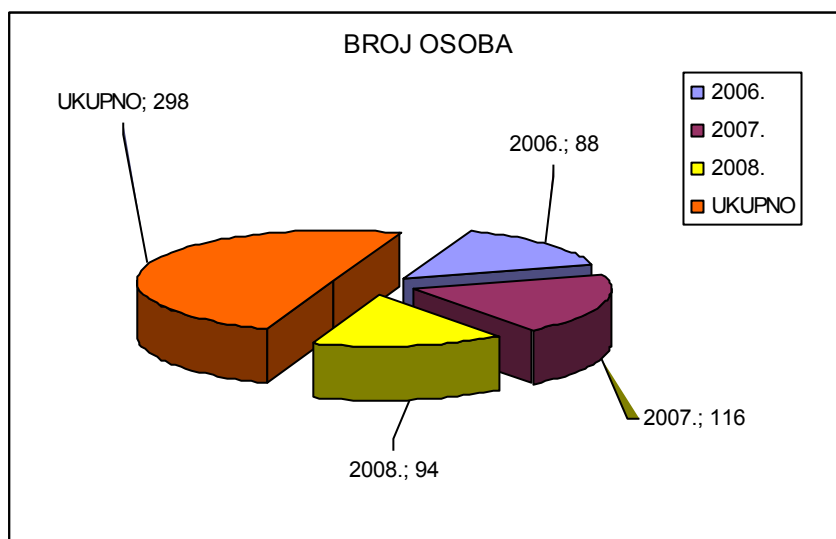
Samoubojstva kao uzrok smrti u gradu Zagrebu i usporedba s brojem samoubojstava koja su počinili hrvatski branitelji daje sljedeći prikaz:

U razdoblju od 2006. do 2008. u gradu Zagrebu 298 osoba je izvršilo samoubojstvo.

Tabela br. 12. Broj osoba koje su počinile samoubojstvo u gradu Zagrebu u razdoblju od 2006. do 2008.

GODINA	BROJ OSOBA
2006.	88
2007.	116
2008.	94
UKUPNO	298

Grafikon br. 14. broj osoba koje su počinile samoubojstvo u Gradu Zagrebu

Od ukupnog broja osoba (298 osoba) koje su počinile samoubojstvo u gradu Zagrebu u razdoblju od 2006. do 2008., najviše osoba je u dobi od 71 godine na više, zatim slijedi od 51. do 60. godine, potom do 40. godine, nakon čega od 61. do 70. godine, dok je najmanje samoubojstava izvršeno u dobi od 41. do 50. godine.

Kada se usporede podatci o broju samoubojstava koje su počinili hrvatski branitelji u periodu od 2006. do 2009., dolazimo do zabrinjavajućeg podatka.

U odnosu na grad Zagreb gdje je najmanje samoubojstava počinjeno u dobi od 41. do 50. godine, upravo u toj dobnoj skupini najveći broj hrvatskih branitelja počinio je samoubojstvo.

Dok je u gradu Zagrebu najveći broj počinjenih samoubojstava u dobi od 71 godine na više, u toj dobnoj skupini nijedan hrvatski branitelj nije počinio samoubojstvo.

Kada se prikupljeni podatci izražavaju u postocima, proizlazi da su od 2006. do 2009. umrla 780 hrvatska branitelja, u istraživanju su obrađena 424 slučaja smrti hrvatskih branitelja, od čega je kod 6,83% tj. 29 umrla hrvatska branitelja uzrok smrti izvršen suicid, dok je postotak udjela suicida u smrtnosti u Gradu Zagrebu 1,17%. **Iz navedenog omjera u postocima vidljivo je da je učestalost samoubojstva hrvatskih branitelja kao uzrok smrti skoro šest puta veća nego u nebraniteljskoj populaciji.**

Nesretni slučajevi i druge posljedice vanjskih uzroka kao uzrok smrti u Gradu Zagrebu i usporedba s brojem nesretnih slučajeva i vanjskih uzroka kao uzrok smrti hrvatskih branitelja

Uspoređujući podatke koji se odnose na broj nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka kao uzrok smrti u Gradu Zagrebu s istim koji se odnose na hrvatske branitelja, to izgleda ovako:

- Za 2006. za Grad Zagreb: ne raspoložemo podacima o broju osoba koje su umrle od posljedica nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka.
- U 2007. u Gradu Zagrebu: 281 osoba umrla je od posljedica nesretnog slučaja, što izraženo u postocima iznosi **3,25%** od ukupnog broja umrlih osoba, a 2007. u Gradu Zagrebu je umrla 8631 osoba.
- U 2008. u Gradu Zagrebu je bilo 290 nesretnih slučajeva sa smrtnim ishodom, što iznosi **3,5%** od ukupnog broja umrlih koji je u 2008. iznosio 8319 osoba.

U razdoblju od 2006. do 2009. od nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka umrla su 27 hrvatska branitelja od 424 obrađena slučaja, što izraženo u postocima iznosi **6,4%**.

Opet nam se nameće pitanje na koje nemamo odgovor - zašto je dvostruko veći postotak umrlih hrvatskih branitelja od posljedica nesretnih slučajeva (nasilne smrti, prometne nesreće, padovi, utapanja, gušenja, otrovanja) u odnosu na iste uzroke u Gradu Zagrebu.

1.4 Uzroci smrtnosti hrvatskih branitelja u 2011. - statistički pokazatelji

U 2011. prema podacima (uzorku) umrlo je ukupno 287 hrvatskih branitelja.

U istraživanju su obrađena ukupno 180 slučaja smrti hrvatskih branitelja na temelju uvida u medicinsku dokumentaciju koja je bila potpuna ili djelomična.

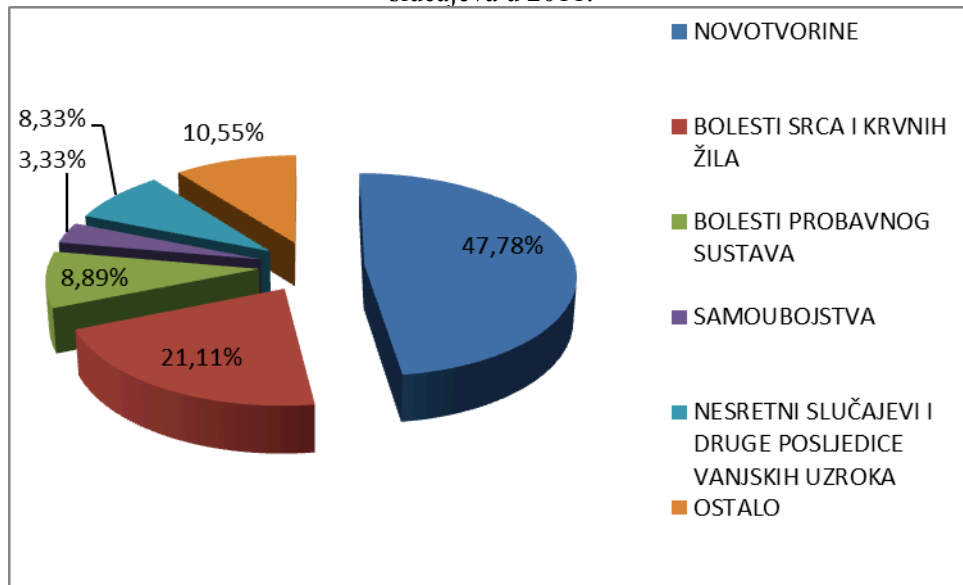
Tablica br. 13. Uzroci smrti hrvatskih branitelja u 2010.

RANG	DIJAGNOZA	BROJ
1	NOVOTVORINE	86
2	BOLESTI SRCA I KRVNIH ŽILA	38
3	BOLESTI PROBAVNOG SUSTAVA	16
4	SAMOUBOJSTVA	6
5	NESRETNI SLUČAJEVI I DRUGE POSLJEDICE VANJSKIH UZROKA	15
6	OSTALO:	
	upala pluća	3
	sepsa	4
	akutna upala gušterače	2
	akutni abdomen	1
	tuberkuloza	2
	multipla skleroza	2
	meningitis	1
	MB Alzheimer s komplikacijama	1
	Ne Dodgin limfom	1
	trovanje	1
	ubojstvo	1
UKUPNO		180

Iz tablice br. 13. razvidno je da je u 180 slučajeva najveći broj hrvatskih branitelja umro od posljedica novotvorina i bolesti srca i krvnih žila. Udjeli pojedinih uzroka smrti vidljivi su u sljedećem grafikonu.

U 180 obrađenih slučajeva, sedam je umrlih žena hrvatskih branitelja, od čega su dvije umrle od karcinoma, dok su kod ostalih pet slučajeva utvrđeni različiti uzroci smrti.

Grafikon br.15. Udijeli uzroka smrti hrvatskih branitelja u 180 obrađenih slučajeva u 2011.

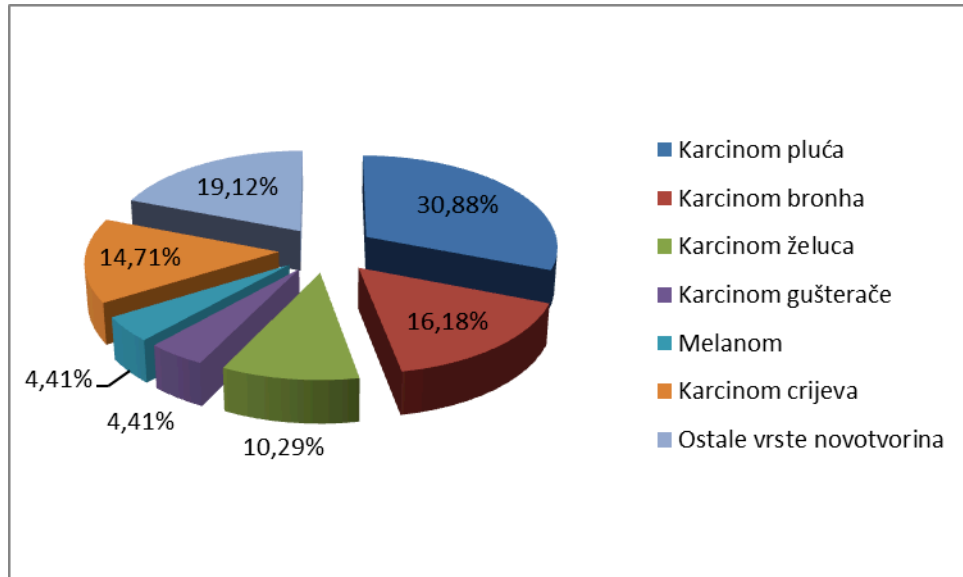
Kako je vidljivo iz grafikona broj 15, kao uzrok smrti hrvatskih branitelja u 2011. dominiraju novotvorine i bolesti srca i krvnih žila koji predstavljaju uzrok smrti u gotovo 70% obrađenih slučajeva, dok su ostali utvrđeni uzroci smrti zastupljeni sa udjelom manjim od 10%.

Tablica br. 14. Broj umrlih hrvatskih branitelja prema vrstama novotvorina u 2011.

R.B.	VRSTA NOVOTVORINE	BROJ UMRLIH
1.	Karcinom pluća	21
2.	Karcinom bronha	11
3.	Karcinom želuca	7
4.	Karcinom gušterače	3
5.	Melanom	3
6.	Karcinom mokraćnog mjehura	2
7.	Karcinom prostate	1
8.	Karcinom crijeva	10
9.	Tumor mozga	4
10.	Karcinom žučnog mjehura	1
11.	Karcinom tonzila	1
12.	Karcinom jezika	1
13.	Karcinom dojke (muški)	1
14.	Karcinom bubrega	2
UKUPNO		68

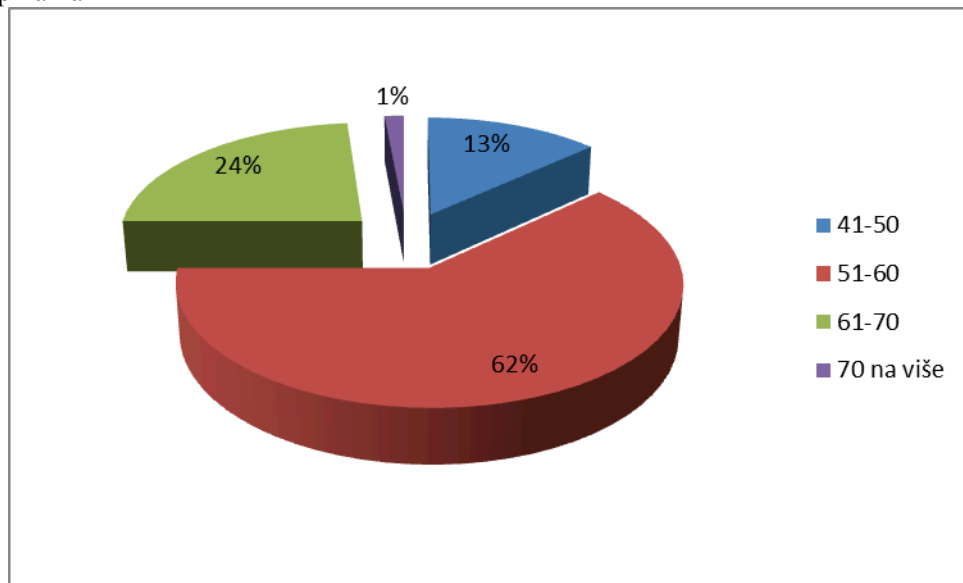
U 2011. od obrađenih 180 slučajeva, 68 hrvatski branitelj umro je od posljedica 14 vrsta različitih novotvorina.

Grafikon br. 16. Udio novotvorina uzroka smrti hrvatskih branitelja u 2011. prema vrstama novotvorina

Preko 30% hrvatskih branitelja umrlih od novotvorina i u 2011. umrlo je od karcinoma pluća, koji je i dalje nadominantniji uzrok smrti u ovoj kategoriji bolesti. Slijede ga karcinom bronha s udjelom od 16%, karcinom želuca 15 %, te karcinom crijeva s udjelom od 10%, dok ostale novotvorine kao uzroci smrti u obrađenih 68 slučajeva sudjeluju s udjelom manjim od 5%.

Grafikon br. 17. Hrvatski branitelji umrli od novotvorina u 2011. prema dobnim skupinama

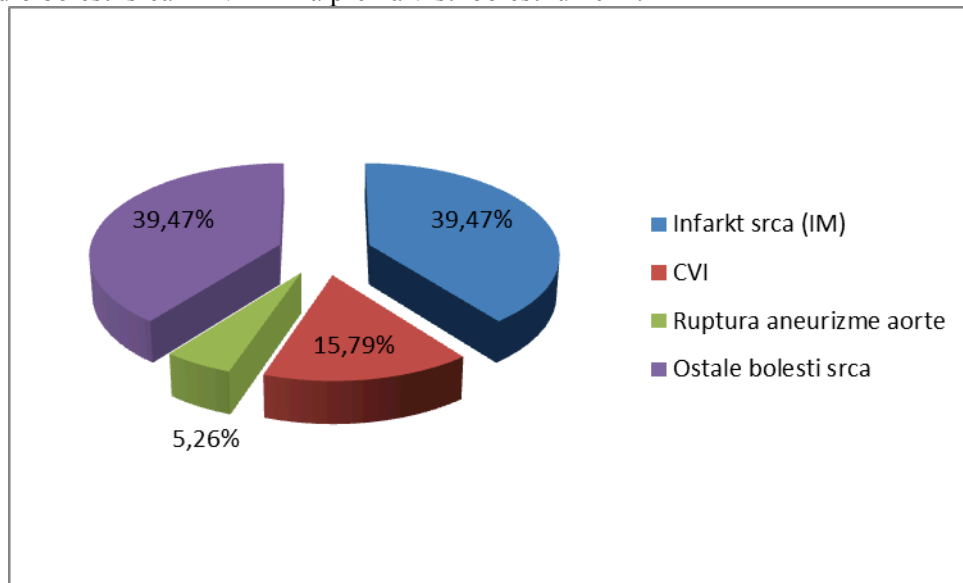

Hrvatski branitelji u dobi između 51. i 60. godina života dobna su skupina u kojoj nalazimo najveći udio umrlih od novotvorina.

Tablica br. 15. Hrvatski branitelji umrli od bolesti srca i krvnih žila prema vrstama bolesti srca i krvnih žila i dobnim skupinama u 2011.

VRSTA	do 40 godina	41-50 god.	51-60 god.	61-70 god.	71 god. na više
Infarkt srca (IM)	0	3	10	2	0
CVI	0	1	2	3	0
Ruptura aneurizme aorte	0	0	2	0	0
Ostale bolesti srca	0	1	8	5	1
UKUPNO	0	5	22	10	1

Grafikon br. 18. Udio bolesti srca i krvnih žila prema vrsti bolesti u 2011.

Infarkt srca u ovoj je kategoriji uzroka smrti hrvatskih branitelja dominantan uzrok smrti s udjelom od gotovo 50% u 38 obrađenih slučajeva, dok je moždani udar uzrok smrti u gotovo 10% obrađenih slučajeva smrti hrvatskih branitelja.

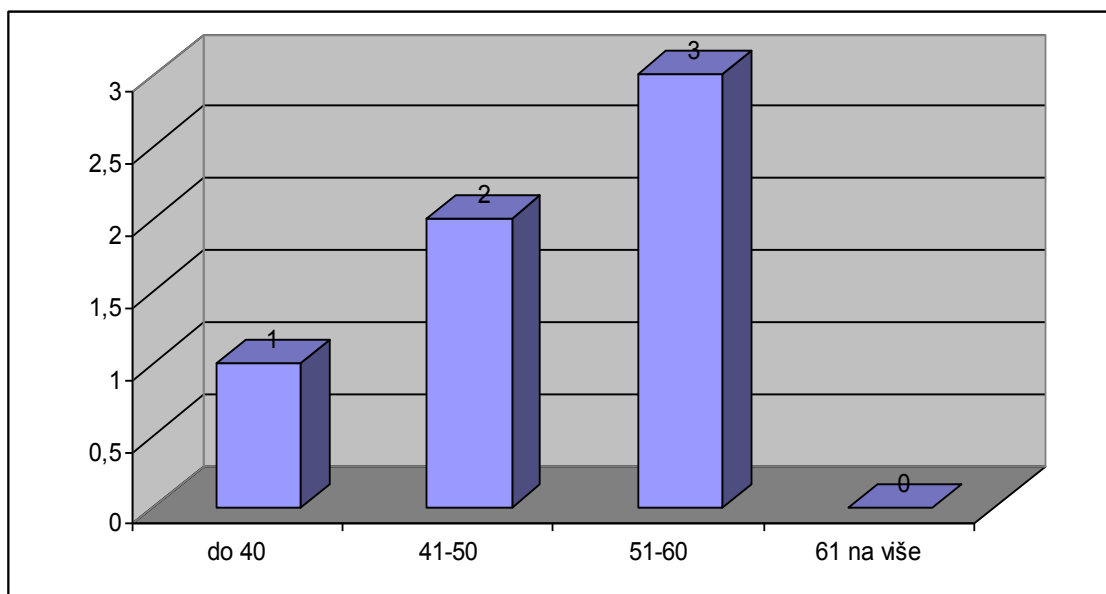
Bolesti probavnog sustava uzrok su smrti 16 hrvatskih branitelja od obrađenih 180 slučajeva u 2011.

Tablica br. 16. Hrvatski branitelji umrli od bolesti probavnog sustava u 2010. prema vrstama bolesti i dobnim skupinama.

VRSTA	do 40	41-50	51-60	61-70	71 na više
Ciroza jetre	0	5	4	2	0
Ak. pankreatitis	2	0	0	0	0
Ostalo	0	1	2	0	0
Ukupno	2	6	6	2	0

U 180 obrađenih slučajeva, u 2011. šest hrvatskih branitelja počinilo je samoubojstvo.

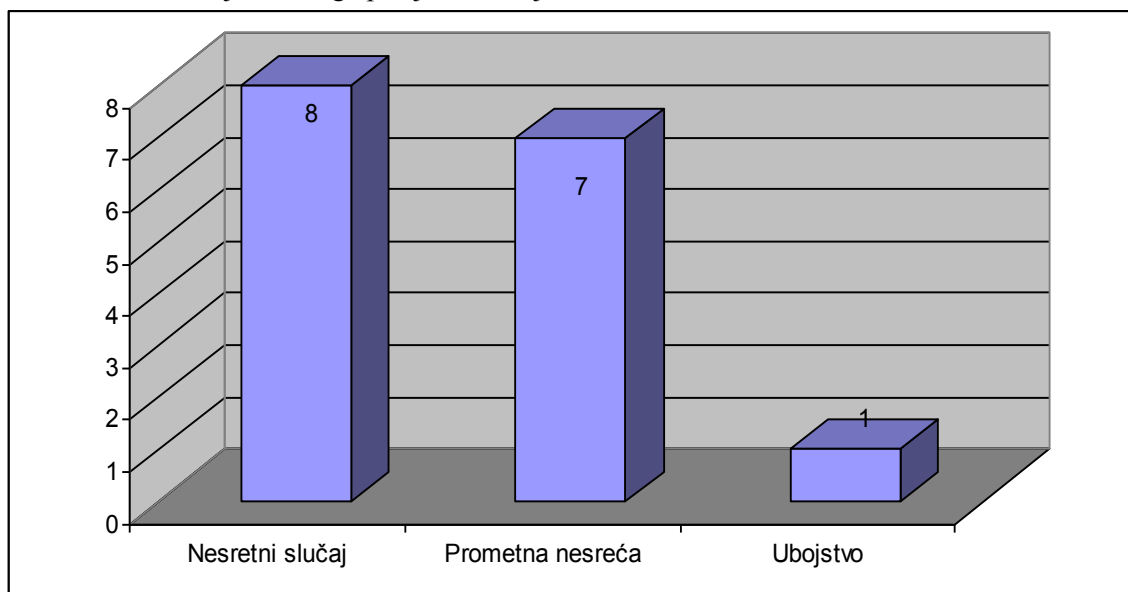
Grafikon br. 19. Hrvatski branitelji koji su počinili samoubojstvo u 2011. prema dobnim skupinama.

Iako se radi o malom uzorku od šest slučajeva samoubojstva hrvatskih branitelja zanimljiva je činjenica da kao i u 2010., ni u 2011. branitelji stariji od 61 godinu nisu evidentirani kao počinitelji samoubojstva.

U 2011., u 180 obrađenih slučajeva, 16 je hrvatskih branitelja umrlo uslijed nesretnih slučajeva i drugih posljedica vanjskih uzroka.

Grafikon br. 21. Nesretni slučajevi i druge posljedice vanjskih uzroka.

Unatoč činjenici da je uzorak od 180 obrađenih slučajeva premalen da bi se detaljno komparirao s razdobljem od 2006. do 2010. i da bi se utvrdile statističke značajne sličnosti ili razlike, uočljive su brojne sličnosti s prethodnim razdobljem.

Tako su i 180 obrađenih slučajeva u 2011. novotvorine najveći uzrok smrtnosti hrvatskih branitelja, na drugom mjestu su kao uzrok bolesti srca i krvnih žila, jednako kao i u razdoblju od 2006. do 2010.

Od novotvorina kao uzroka smrti karcinom pluća je i u 2011., najdominantiji uzrok smrtnosti, a slijedi ga karcinom bronha.

Dobna skupina od 51. do 60. godine života najzastupljenija je kod novotvorina kao uzroka smrti, kao i u razdoblju od 2006. do 2010.

Kod bolesti srca i krvnih žila, kao i u razdoblju od 2006. do 2010. i u 2011. Najdominantiji uzrok smrti jest infarkt, a slijedi ga CVI.

Kako je već i istaknuto, ni u 2011. nije zabilježen nijedan slučaj počinjenja samoubojstva branitelja starijih od 61 godine života.

ZAKLJUČAK:

Rezultati ovoga istraživanja pokazuju da su najčešći uzroci smrti hrvatskih branitelja novotvorine i to prvenstveno pluća i bronha, da je slijedeći uzročnik bolest srca i krvožilnoga sustava i bolesti probavnoga trakta. Također je uočeno da hrvatski branitelji gotovo triput češće izvrše samoubojstvo, i to u najproduktivnijoj životnoj dobi od 40 do 60 godina, te da ih dvostruko više umre od posljedica vanjskih uzroka u odnosu na nebraniteljsku populaciju.

Podatci pokazuju da u sustavu skrbi o hrvatskim braniteljima u poratnom periodu zdravstvo treba pronaći načine kako bi se braniteljska populacija koja je sada u životnoj dobi od 40 godina na više zaštitila, odnosno prevenirala ona stanja i oboljenja koja su najčešći uzročnik smrti, a medicina, sociologija, povijest ratovanja u Domovinskom ratu, vojne doktrine i sl. i trebale bi pokušati objasniti uzročnike ovome stanju.

POGOVOR

Grad Zagreb u Domovinskom ratu

Iako grad Zagreb nije bio na prvoj crti bojišnice i nije pretrpio velika ratna razaranja u Domovinskom ratu, Zagreb i građani Zagreba dali su nemjerljiv doprinos u obrani suvereniteta i neovisnosti Republike Hrvatske. Zagreb je prihvatio i zbrinuo veliki broj prognanika i izbjeglica, opskrbljivao postrojbe motornim vozilima, sredstvima veze, inženjerijskim sredstvima, hranom i drugom potrebnom opremom, pružao materijalne i druge oblike pomoći područjima koja su pretrpjela znatne materijalne štete uzrokovane ratnim djelovanjem u kojem su uništeni gospodarski resursi, kulturna i povijesna baština, prirodna bogatstva, crkve, bolnice, škole i drugi civilni objekti. U Domovinskom ratu je sudjelovalo oko 64000 dragovoljaca i hrvatskih branitelja, koji su kroz zagrebačke postrojbe (Grada Zagreba i Zagrebačke županije) i druge postrojbe u RH sudjelovali na svim ratištima diljem Hrvatske. Mnogi su poginuli ili su zatočeni, odnosno nestali, a mnogi i danas umiru od oboljenja koja su u uzročno posljedičnoj vezi sa sudjelovanjem u ratu.

Kronološki prikaz nekoliko ključnih događanja u Zagrebu tijekom Domovinskog rata

Žene i majke vojnika Grada Zagreba koji su se nalazili na odsluženju redovnoga vojnog roka u jedinicama JNA su na ratnu prijetnju dana 17. i 18. siječnja 1991. organizirale potpisivanje mirovnog apela u Zagrebu, na Trgu bana Josipa Jelačića, te su pozvale na mirno razrješenje političkih pitanja. Apelu za mir pridružilo se 64000 građana Zagreba, te članovi političkih stranaka koji su ga podržali svojim potpisom, a mirovna inicijativa prerasla je u pokret majki na području tadašnje Jugoslavije. Apel je s potpisima 18. siječnja 1991. uvečer u pauzi koncerta u dvorani Vatroslav Lisinski u Zagrebu uručen tadašnjem predsjedniku Saveznog Predsjedništva Stjepanu Mesiću da ga uruči Saveznom sekretaru Veljku Kadijeviću. Mirovna inicijativa majki bila je prvi javni iskaz volje građana protiv namjera tadašnje vojske Jugoslavije, a i apel s ciljem da se problemi na prostorima bivše Jugoslavije riješe bez žrtava i razaranja. Apel žena je imao i međunarodnu inicijativu jer su obilazeći mnoge centre političke moći u svijetu ukazale na predstojeća zbivanja u Hrvatskoj.

Tekst apela sastavila Josipa Milas-Matutinović - citat:

«Kako se sudbonosni 19. siječnja približava, mi majke vojnika u jedinicama JNA apeliramo da poštedite nevine živote naših sinova.

U ime čovječnosti ne dopustite prolijevanje krvi naših sinova!

U ime mira ne tjerajte naše sinove da pucaju u svoju braću, u svoje sestre, u svoje roditelje, u svoje prijatelje!

U ime slobode ne dopustite da se politički problemi rješavaju mrtvim tijelima naših sinova!

Saberite svoje snage u dijalogu i razumu!

Budite savjesni prema našim i vašim mladim, nedužnim sinovima!»

U spomen na apel žena, prvu javnu mirovnu inicijativu, Gradska Skupština Grada Zagreba na 21. sjednici, 22. veljače 2011., donijela je Odluku da se 18. siječnja obilježava Dan mirovnih inicijativa.

Skupština Grada Zagreba, 28. veljače 1991. donijela je odluku o ukidanju nekadašnjih Sektorskih štabova teritorijalne obrane i o reorganizaciji Gradskog štaba teritorijalne obrane. Gradski štab teritorijalne obrane Zagreb formiran je 1. ožujka 1991. Navedenim datumom počelo je ustrojavanje novog zapovjedništva i taj se dan smatra danom formiranja Zapovjedništva obrane Grada Zagreba, koje je tijekom travnja 1991. preuzelo sva skladišta teritorijalne obrane koja nisu bila u vojarnama JNA, te je ukinulo bivše štabove teritorijalne obrane. Nadalje, uz poslove vezane uz formiranje operativnih postrojbi ustrojena su i četiri sektorska štaba radi zaštite i nadzora vitalnih objekata i teritorija. Sektori su formirani zbog neposredne ugroženosti južnoga dijela grada i potencijalnoga proboja neprijatelja preko Kupe kao i zbog nadzora prilaza gradu.

Više tisuća Zagrepčana je sudjelovanjem u demonstracijama 8. travnja 1991. ispred Vojno-istražnog suda u Gajevoj ulici odgovorilo na suđenje trojici Virovitičana koji su od siječnja i veljače zatočeni u tamnicama Istražnog vojnog zatvora zbog optužbe za oružanu pobunu. Suđenje je toga dana obustavljeno, a sljedećeg dana je ispred zgrade osvanulo pet oklopnih vozila. Virovitičani su u svibnju 1991. osuđeni na tri godine zatvora, ali presuda zbog rata nikada nije postala pravomoćna.

U Zagrebu na stadionu NK Zagreb u Kranjčevićевой ulici 28. svibnja 1991. održana je prva svečana smotra postrojbi Zbora narodne garde (ZNG). Postrojeno je 800 vojnika, desetak protuzrakoplovnih sastava, nekoliko oklopnih transportera i oklopnih automobila. Predsjednik RH dr. Franjo Tuđman izvršio je smotru postrojenih postrojbi. Prve brigade ZNG-a su uz mimohod, dodjelu zastava brigadama i polaganjem prisege predstavljene hrvatskoj javnosti. Svečano postrojavanje bilo je od izuzetne važnosti jer je svečana smotra pokazala hrvatskoj javnosti, ali i stranim vojnim predstavnicima da je Hrvatska spremna pružiti vojni otpor, da je dobro i moderno naoružana, te da ima profesionalno obučenu vojsku koja može brzo i kvalitetno izvršiti mobilizaciju.

Podsjećamo na tekst svečane prisege - citat:

«Svečano prisežem da ću vjerno i časno izvršavati dužnosti koje se od mene, pripadnika Hrvatske narodne garde, zahtijevaju i da ću se savjesno i odgovorno pokoravati svim službenim naredbama i zapovijedima. Prisežem da ću, i uz žrtvu vlastitog života, štiti i braniti svoju domovinu Hrvatsku, njezin suverenitet, teritorijalnu cjelovitost i sve njezine građane.»

Prvi oružani sukobi s JNA u Zagrebu su se dogodili prilikom blokadi vojarni odnosno prilikom sprečavanja izlazaka neprijateljskih tenkova i drugog teškog naoružanja iz vojarni. Na Mostu mladosti kojega su osiguravale snage MUP-a, pripadnici postrojbe Ban Jelačić i Narodne zaštite sa zadaćom pomnog praćenja pokreta neprijateljske vojske u vojarni takozvanoj „Maršalki“, 2. srpnja 1991., pala je prva žrtva. Ubijen je prvi Zagrepčanin.

Iste godine, 30. kolovoza, ispred komande V. vojne oblasti u Zagrebu održan je prosvjed majki vojnika koji su silom i protiv svoje volje zadržani u tadašnjoj JNA. Pok. Vlado Gotovac tom prigodom održao je nadahnuti govor:

Citat-izvadak:

„...Kada bi generali imali obitelj, kada bi generali imali djecu, kada bi generali imali bližnje, onda nikada ne bi zasjeli u ovoj zgradi. Ali generali nemaju djecu ja vas uvjeravam, jer onaj koji tuđu djecu ubija nema djece. Jer onaj tko tuđe majke uciviljuje nema majke. Jer onaj tko ruši tuđe domove nema doma. I oni moraju znati da na ovoj zemlji za njih nema ni majka ni djece ni doma. Umrijet će u pustoši svog mrtvog srca. Sramit će ih se njihova djeca, jer nisu im bili očevi. Sramit će ih se njihove žene, jer su bili ubojice tuđe djece. Sramit će ih se njihove obitelji, jer su uništavali tuđe obitelji.

Stojimo ovdje dragi Zagrepčani, znate li pred kojom zgradom? Pred 'Hrvatskim radišom', sazidanim da bi se hrvatski đaci i sirotinja školovala, da bi Hrvatska napredovala, da bi Hrvatska bila moderna nacija. Tu zgradu su gradili najhrabriji i najsiromašniji Hrvati da bi Hrvatska bila dostojna Europe. A tko je u njoj sada, ostatci komunizma, ubojice hrvatskoga naroda! Oni imaju obraza da zaposjevši naše svete zgrade, naše zadužbine, govore o svome posjedu u Hrvatskoj. Oni nam prijete da će uzeti ono što je njihovo. Oni nam govore da će odlazeći ostaviti iza sebe pustoš. A mi znamo da će se vratiti jedino s onim što će ukrasti, jer nikada ništa drugo nisu ni imali. Sve što imaju, sve što jedu, sve što piju, sve što oblače vaše je. Vi to plaćate, vi zato radite, vi zato stradate. Oni će kažu ukrasti, a pitam tu gospodu, a gdje su oni to stekli bogatstvo koje je Hrvatska stjecala tisuću godina. Neka nam ispriopovijedaju gdje su to njihovi gradovi stari tisuće godina, gdje su to njihovi dvorci, gdje su to njihove palače, gdje je to njihovo blago koje mi ovdje imamo i koje prijete da će nam uništiti. Neka unište svoje, ali lako im je, ne trebaju uništavati jer ništa od toga ni nemaju...”

Rat se razbuktao u svoj svojoj žestini diljem Lijepe Naše. U zagrebačke bolnice stizali su brojni ranjenici, a u mnoge obitelji stizale su najtužnije vijesti o pogibiji očeva, muževa, sinova.

Sukladno Odluci državnog vrha 12. rujna 1991. započela je blokada vojarni JNA u Republici Hrvatskoj. Blokada vojarni je bila od izuzetnog značaja jer diplomatski pokušaji nisu davali rezultate. Blokada vojarni JNA u vrijeme kada je trećina teritorija RH bila okupirana i kada je agresor krenuo u napad iz više smjerova je nedvojbeno promijenila tijek rata u RH. Zauzimanjem ili predajom 46 vojnih objekata, vojarni i drugih vojnih objekata na području Grada Zagreba (vojarna na Borongaju, vojarna u Selskoj ulici, vojarna u Prečkom, vojarna „Maršalka“ itd.), kao i drugdje u RH došlo se do posjeda veće količine lakoga i teškoga oružja, sredstava za vezu, motornih vozila i druge vojne opreme koja su dostavljana kako u zagrebačke, tako i u druge postrojbe tada već formiranih operativnih zona.

Dana 15. rujna 1991. u popodnevnim satima u Zagrebu je zaszvirala prva zračna uzbuna. Toga dana sirene su se oglasile još četiri puta i građani Zagreba i okolice su tada prvi put sa strahom i nevjericom potražili zaštitu u podrumima, skloništima i improviziranim zaklonima. U mračnim i vlažnim podrumima u zraku se osjetio strah, nevjerica, ali i nada u pomoć međunarodne zajednice i vjera u snagu i izdržljivost hrvatskih branitelja. Ubrzo su slijedile i druge zračne uzbune koje su svojim zvukom parale zagrebačko nebo i unašale strah u zagrebačke domove. Slušale su se i gledale vijesti s bojišta o herojskoj borbi za Vukovar, o obrani Šibenika koji je bio granatiran s kopna, mora i zraka, o osvajanju vojarne JNA u Gospiću i sprečavanju pada grada u ruke pobunjenih Srba itd. Iz skloništa se izlazilo oprezno jer su u dijelovima grada vrebali snajperisti. Rat se u svoj svojoj punini osjećao u životu Zagrepčana.

Duboko u sjećanje Zagrepčana zauvijek će ostati urezan i raketni napadi aviona nekadašnje JNA na Banske dvore 7. listopada 1991. u kojem je jedna osoba poginula, a četiri su ranjene. Banski dvori napadnuti su raketama dan prije isteka tromjesečnog moratorija Europske zajednice na hrvatsku Ustavnu Odluku Sabora RH od 25. lipnja 1991. o proglašenju samostalnosti i suverenosti, a bio je to napad i na sjedište Predsjednika RH i napad na simboličko središte hrvatske državnosti. Namjera je bila ubiti i tada troje najistaknutijih dužnosnika Hrvatske i Jugoslavije: predsjednika RH dr. Franju Tuđmana, predsjednika Predsjedništva SFRJ Stjepana Mesića i predsjednika Saveznog izvršnog vijeća SFRJ Antu Markovića. Tom prilikom stradalo je i nekoliko zgrada u susjedstvu na Gornjem gradu, oštećeni su spomenici kulture, raketiran je i TV toranj na Sljemenu i nekoliko zagrebačkih prigradskih naselja. Šteta je bila velika, ali velikosrpski plan nije uspio. Sljedećega dana Sabor Republike Hrvatske proglasio je odcjepljenje od SFRJ. U to vrijeme veliki dio Republike Hrvatske već je bio okupiran, napadnut je Dubrovnik, Vukovar je odolijevao združenim napadima JNA i srpskih pobunjenika, Zadar je bio odvojen od ostalog teritorija Hrvatske, kontrolu je nad Jadranskim morem imala Jugoslavenska ratna mornarica.

Kao osvetu zbog vojnog poraza i oslobođenja okupiranog područja u zapadnoj Slavoniji u vojno-redarstvenoj akciji „Bljesak“ srpski pobunjenici po naređenju Milana Martića raketirali su 2. i 3. svibnja 1995. civilne ciljeve u samom srcu Zagreba. Dana 2. svibnja raketirana je Draškovićeva ulica, Stara Vlačka, Petrinjska, Zrinjevac, Križanićeva ulica. Sljedećeg dana pogođene su „Klinika za dječje bolesti“ i Dom umirovljenika u Klaićevoj ulici, Hrvatsko narodno kazalište i drugi birani civilni ciljevi i to zabranjenim raketnim sustavom Orkan s kasetnim punjenjem takozvanim zvončićima, i to s namjerom da strada što više civila i civilnih objekata. Tom prilikom poginulo je sedam, a ranjeno dvjesto pet osoba od kojih četrdeset teško.

U spomen na civilne žrtve u svibnju 2007., južni dio Šoštarićeve ulice (križanje Šoštarićeve ulice s Vlaškom i Draškovićevom) preimenovan je u Trg svibanjskih žrtava 1995., te je na zgradi Fine podignuta spomen ploča na poginule svibanjske civilne žrtve. U čast poginulih civila svake godine na obljetnicu stradavanje izaslanstvo Grada Zagreba s predstavnicima Udruge civilnih stradalnika Domovinskog rata polaže vijence.

Ovdje je navedeno samo nekoliko događanja u Zagrebu tijekom Domovinskog rata kako bi se ukratko prisjetili dijela onoga što se događalo u našem gradu, a što smo možda pomalo i zaboravili ili kao jedno traumatsko iskustvo potisnuli. Ostala događanja ne smatraju se manje važnima, ali o njima se svakako detaljno pisalo i progovaralo kroz razne publikacije, brošure, monografije i sl. koje je izdavalo Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, druga tijela državne i lokalne uprave, udruge i pojedinci.

Danas u gradu Zagrebu živi oko 67.000 hrvatskih branitelja koji u ovih 16 godina po okončanju Domovinskog rata, još uvijek hvataju korak s mirnodopskim uvjetima življenja. Mnogi od njih imaju znatne zdravstvene poteškoće i probleme koje pokušavaju sanirati uz pomoć zdravstvenih službi, obiteljsku potporu i potporu zajednice u kojoj žive. U radu koji vam predstavljamo pokušali smo dati odgovor od čega hrvatski branitelji najčešće boluju i koji su to najčešći uzroci smrti i razlikuju li se oni od uzroka smrti nebraničeljske populacije. Bazu podataka koju prezentiramo čini dokumentacija o posmrtnoj skrbi koju je Odjel za branitelje od 2006. do 2010. pružao obiteljima umrlih hrvatskih ratnih vojnih invalida i hrvatskih branitelja, te je potrebno kazati da se relevantni podatci odnose samo na one umrle hrvatske branitelje za koje Odjel posjeduje potvrdu o smrti u kojoj je naveden uzrok smrti.

Cijelo istraživanje ima za cilj potaknuti stvaranje zdravstvene politike prilagođene potrebama braniteljske populacije unutar već razvijenoga sustava zdravstva uz određene pomake. Kao što će iz rada biti vidljivo, najčešći uzroci smrti hrvatskih branitelja jesu novotvorine i bolesti srca i krvožilnog sustava. Od novotvorina, na prvom su mjestu karcinomi pluća, bronha i probavnog sustava. Uz činjenicu da su hrvatski branitelji sada uglavnom u životnoj dobi od 40 do 55 godina smatramo bitnim uputiti zdravstvenim službama poziv da se na navedena oboljenja obrati veća pozornost kod hrvatskih branitelja, uključujući sve dostupne preventivne mjere, preglede i savjete.